

عنوان مقاله

بررسی علل کاهش رغبت طلاب حوزه های علمیه خواهران استان قزوین به ادامه تحصیل در حوزه علمیه در مقاطع بالاتر و راهکارهای مقابله با آن

استاد راهنما

سرکارخانم زهرا افلاطونی

نویسندگان

مریم اسکندری، فاطمه طاهرخانی، لیلا آقاجانی

مدرسه ایمانیه تاکستان

پاییز ۱۳۹۶

مطالعه انگیزه و رغبت تحصیلی طلاب و شناخت علایق تحصیلی آن ها می تواند گاهی برنامه ریزان و مدیران حوزه های علمیه را جهت بهبود فرآیند آموزشی و طراحی برنامه های آموزشی و درسی یاری نموده و بهره وری نیروی انسانی متخصص و کارآمد در حوزه های را افزایش دهد. متأسفانه یکی از مشکلات شایع نظام آموزشی در حوزه های علمیه پائین بودن سطح انگیزه تحصیلی در بین یادگیرندگان می باشد که مشکلات عدیده ی فرهنگی و اجتماعی را متوجه جامعه و خانواده ها می کند. انگیزه ها در سطوح و مراتب مختلف در یکدیگر اثر گذار هستند به اینگونه که انگیزه ای می تواند انگیزه ای را دچار ضعف یا قدرت نموده و یا به طور کلی آن را از بین ببرد و یا موجب ایجاد یا تقویت آن شود. ما باید راهکاری متفاوت و کاملاً کاربردی در جهت رفع مشکل و بهبود وضع طلاب و نیل به اهداف عالی ارائه دهیم.

بنابراین جهت کم کردن خسارات ناشی از بی رغبتی و بی میلی به تحصیل باید تحقیقات گسترده ای در این زمینه ارائه شود و عواملی را که مؤثر در کاهش انگیزه است را شناسایی و از بین ببرد در تحقیق حاضر با استفاده از روش پیمایشی ۱۳۰ نفر از طلبه های استان قزوین با استفاده از نمونه گیری تصادفی طبقه ای انتخاب و پرسشنامه تحقیق که حاوی علل کاهش میل و رغبت طلاب به ادامه تحصیل و راهکاری مقابله با آن است، توسط آنان پاسخ داده شده است.

برای رسیدن به این مقصود علاوه بر مصاحبه چهره به چهره و طراحی پرسشنامه از منابع به روز و در دسترس مثل نرم افزارهای الکترونیکی استفاده شده است. و پس از بررسی نتایج ذیل حاصل شده است:

عواملی چون " فراهم نکردن زمینه های مناسب برای استفاده از طلاب فارغ التحصیل شده برای تدریس در حوزه های علمیه و سایر مراکز آموزشی " و " همه روزه بودن کلاس ها و سنگینی دروس ارائه شده در حوزه ها " بیشترین تاثیر را در کاهش رغبت طلاب به ادامه تحصیل در حوزه علمیه دارند.

کلید واژه: افزایش و کاهش رغبت، طلاب، انگیزه، حوزه علمیه ، راهکار

حوزه های علمیه نقش اساسی در حفظ کیان اسلامی و پاسداری از حریم (زل الله) شریعت و عقاید اسلامی دارد. با توجه به نقش خطیر طلاب در جامعه اسلامی، تربیت مادران و زنان نمونه و نسلی پاک نمونه ای است که دغدغه اصلی طلاب متعهد می باشد. یکی از عوامل بسیار مهم در پیشرفت تحصیلی طلاب جوان داشتن علاقه و انگیزه به ادامه ی تحصیل و پیشبرد اهداف طلبگی است اگر فرد علاقه و انگیزه کافی داشته باشد هر روز قدم های مهم تری را برای رسیدن به اهداف عالی خود خواهد برداشت. نکاتی که در اینجا حائز اهمیت است بررسی علل کاهش رغبت طلاب به ادامه تحصیل در حوزه های علمیه در مقاطع بالاتر و راهکارهای مقابله با آن می تواند موجب گشایش گره به وجود آمده درحوزه ها و افزایش انگیزه طلاب و حتی پذیرش های چندین برابری طلاب در مدارس علمیه، شود.

کاهش رغبت طلاب و انصراف از تحصیل آنها نه تنها خود فرد آسیب می زدند بلکه موجب تخریب انگیزه و روحیه سایر طلاب نیز خواهد شد.

بر این اساس با توجه به بی سابقه یا کم سابقه بودن تحقیق در این موضوع آن هم در سطح استان قزوین تصمیم برآن شد که با عزمی جزم، علل کاهش رغبت طلاب شناسایی و راهکارهای مواجهه با آن ارائه شود. تا با قدمی هر چند کوچک در راستای اهداف حوزه علمیه بکوشیم.

۲. تبیین و بیان مسأله

بسیاری از افراد علاقمند به علوم اسلامی، برای فراگیری این علوم، تحصیل در حوزه های علمیه را انتخاب می کنند ؛ چرا که معتقدند : در حوزه های علمیه نسبت به سایر مراکز آموزشی به صورت تخصصی تر به تدریس و آموزش علوم دینی پرداخته شده و از سوی دیگر تحصیل در حوزه های علمیه همراه با تهذیب نفس است؛ بنابراین با شور و اشتیاق وارد حوزه های علمیه می شوند. در حوزه های علمیه استان قزوین نیز مانند سایر حوزه ها ، افراد با علاقه و اشتیاق وارد حوزه علمیه شده و شروع به

تحصیل در حوزه علمیه می نمایند اما به تدریج با ورود طلاب به مقاطع بالاتر، از شور و اشتیاق آنان کم شده و رغبت چندانی به ادامه تحصیل در حوزه علمیه از خود نشان نمی دهند. به همین دلیل این پژوهش در پی یافتن علل و آسیب شناسی این موضوع بوده تا با بررسی عوامل عدم رغبت به ادامه تحصیل در حوزه علمیه، راهکارهایی جهت ایجاد انگیزه و افزایش رغبت طلاب به ادامه تحصیل در حوزه علمیه، ارائه دهد.

۳. اهمیت و ضرورت انجام تحقیق

به دلیل اهمیت جایگاه طلاب و نقش ویژه آنان در تبلیغ علوم دینی و نیز به عنوان یکی از مهمترین متولیان فرهنگ در جامعه، ضروری است علل کاهش رغبت طلاب به ادامه تحصیل در حوزه علمیه در مقاطع بالاتر به دقت بررسی شده و از طریق بررسی آماری و دقیق این موضوع، آسیب شناسی صورت گرفته تا با یافتن علل این موضوع، راهکارهای مناسب جهت پیشگیری و نیز ایجاد انگیزه در طلاب برای ادامه تحصیل در حوزه علمیه ارائه گردد.

۴. اهداف مشخص تحقیق

- بررسی علل و عوامل تاثیر گذار در کاهش رغبت طلاب به ادامه تحصیل در حوزه علمیه در مقاطع بالاتر و آسیب شناسی این موضوع از طریق بررسی دقیق یافته های آماری
- ارائه راهکارهای مناسب جهت پیشگیری این موضوع برای افرادی که در سال های آینده قصد ورود به حوزه علمیه را دارند
- ارائه راهکارهای مناسب جهت ایجاد انگیزه و افزایش میل به ادامه تحصیل در حوزه های علمیه همزمان با ورود به مقاطع بالاتر

۵. سوالات تحقیق

سوال اصلی

علل کاهش رغبت طلاب حوزه های علمیه خواهران استان قزوین به ادامه تحصیل در حوزه علمیه در مقاطع بالاتر چیست؟ و چه راهکارهایی برای مقابله با آن وجود دارد؟

سوالات فرعی

شرایط و محدودیت های حوزه چه تاثیری در کاهش رغبت طلاب به ادامه تحصیل در حوزه علمیه دارد؟
حجم بالای دروس چه تاثیری بر کاهش میل به ادامه تحصیل در طلاب دارد؟

نقش اساتید و کادر حوزه علمیه در کاهش یا افزایش رغبت به ادامه تحصیل در حوزه علمیه چیست؟

نقش نگاه فرهنگی جامعه به طلاب در کاهش یا افزایش رغبت به ادامه تحصیل در حوزه علمیه چیست؟

۶. مبانی نظری و فرضیه های تحقیق

به نظر می رسد عوامل متعددی در کاهش میل و رغبت طلاب حوزه های استان قزوین به ادامه تحصیل در حوزه علمیه در مقاطع بالاتر تاثیرگذار است که از آن جمله می توان به شرایط و محدودیت های حوزه ، برخی از قوانین خاص ، حجم بالای دروس، نگاه منفی برخی از افراد غیر طلبه به طلاب، عدم توجه کافی به کیفیت و جذابیت دروس و کلاس ها و... اشاره کرد.

۷. پیشینه تحقیق

در مورد علل کاهش میل و رغبت به تحصیل و راهکارهای افزایش آن، کتاب هایی نگاشته شده که در برخی از فصول به این موضوع پرداخته اند که از آن جمله می توان به کتاب کاربرد روانشناسی در آموزشگاه نوشته بدری مقدم اشاره کرد ؛ نویسنده در این کتاب در مورد برخی از مهارت ها و راهکارها ایجاد انگیزه برای تحصیل مختصرا اشاراتی نموده است و نیز کتاب مهارت های آموزشی و پرورشی نوشته حسن شعبانی در خصوص علل کاهش میل و رغبت به تحصیل و راهکارهای افزایش آن، به

اما عوامل دیگری که وجود دارد. در این پرسشنامه و تحقیق مورد نظر اهمیت کمتری نسبت به بقیه موارد ذکر شده دارد.

۱۲. راهکارها

نیروی انسانی کارآمد عمده ترین عامل در پیشرفت جوامع است و ثروتمندترین و پیشرفته کشورهای امروز آنهایی هستند که نیروی انسانی لایق تر کارآمدتر دارند لذا سرمایه گذاری جهت پرورش نیروی انسانی در دنیای کنون از اولویت بالاتری برخوردار است و همچنین بهره گیری از متاسفانه یکی از مشکلات شایع نظام آموزشی در حوزه های علمیه پایین بودن سطح انگیزه تحصیلی در بین یادگیرندگان می باشد که سالیانه زیان های علمی و فرهنگی و اجتماعی زاید را متوجه جامعه و خانواده می کند و نظام آموزشی را با افت تحصیلی مواجهه می سازد بنابراین جهت کم کردن خسارات ناشی از انگیزه تحصیلی باید تحقیقات گسترده ای در زمینه ی شناسایی عوامل مؤثر در کاهش انگیزه صورت بگیرد.

در این پژوهش به علل عوامل کاهش رغبت و به ادامه تحصیل و راهکارهای لازم برای کاهش و رفع آن تا حد امکان ارائه شده است در پایان یک نتیجه گیری کلی در مورد مطالعه انگیزه و رغبت تحصیلی طلاب و شناخت علایق تحصیلی آنها می تواند گاهی برنامه ریزان و مدیران حوزه های علمیه را جهت بهبود فرایند آموزشی و طراحی برنامه های آموزشی و درسی یاری نموده بهره وری نیرو انسانی متخصص د حوزه ها را افزایش دهد. در تحقیق حاضر با استفاده (پیمایشی) میدانی ۱۳۰ نفر از طلبه های استان قزوین با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای انتخاب و پرسشنامه تحقیق که حاوی علل کاهش میل و رغبت طلاب به ادامه تحصیل و راههای مقابله با آن اجرا شده است. بر اساس نتایج تحقیق مهمترین عوامل شکل گیری و تقویت انگیزه ها را در درون فرد باید جستجو کرد و بیشترین سهم در این خصوص را باید منحصر در اراده خود فرد دانست که برآمده از شناخت ها و نگرش های او می باشد اینکه فرد چه اندازه راجع به یک موضوع شناخت و بینش دارد و در شکل گیری نوع رفتار او در مواجهه با آن اثر گذار خواهد بود. از این رو هر اندازه بتوان شناخت و بینش افراد را در خصوص فواید و آثار علم آموزش در

حوزه ها به خوبی تبیین نمود و رابطه ی آن با نیازهای ملموس فرد روشن کرد در واقع به افزایش انگیزه افراد در حرکت بیشتر به سمت کسب علم و دانش کمک کرده ایم. در ادامه به بیان راهکارهای ایجاد انگیزه و افزایش میل و رغبت نسبت به ادامه تحصیل در حوزه علمیه می پردازیم. که در دو بخش مورد بررسی قرار می گیرد:

۱- عوامل درونی

۲- عوامل بیرونی

عوامل درونی عبارتند از:

۱- تقویت روحیه از نظر نشاط : مثل ایمان به خدا و ارتباط معنوی مانند دعا استغفار توسل به معصومین دعا و درخواست طراوت روحی از خداوند.

۲- تقویت اعتماد به نفس و نهرا سیدن از مواجهه با چالش ها و شبهات

۳- پرهیز از معاشرت با افراد سست ایمان و افسرده دل ، تلاش برای کسب مهارت های طلبگی، شناخت ظرفیت های جسمی و روحی خود و عدم مقایسه خود با دیگران

۴- پرهیز از عزلت و انزوا

۵- تفریح و استفاده از لذایذ حلال

۶- ارتباط اجتماعی به صورت اثر گذاری در اثر پذیری ۵- رعایت کامل موازین اخلاقی و پای بندی به آداب اسلامی

۷- داشتن اخلاق متعادل بدون افراط و تفریط و رعایت متانت و وقار

در مواردی که برخی از افرادی که با انگیزه خوبی، وارد عرصه تحصیل در علوم دینی می شوند و پس از مدتی دچار ضعف انگیزه می شوند در حقیقت به دام خطاهای شناختی و نگرشی متعددی گرفتار شده اند که از خود آن کاملاً بی خبر هستند. که برخی از این خطاهای شناختی عبارت است از نیل به اهداف

متعالی علمی در حوزه ها مخصوص افرادی خاص با ویژگی های منحصر به فرد مثل هوش سرشار و نبوغ است.

-من لیاقت رسیدن به مدارج بالای علمی را در حوزه ندارم.

-حجم بالای دروس مانع از فعالیت های فوق العاده می شود.

-من برای خود سازی به حوزه آمده ام و این دروس (صرف، نحو و منطق است) ارتباطی با هدف من ندارد.

عوامل بیرونی عبارتند از:

الف) خانواده : همین نهاد شکل گیری شخصیت فرد است الگوهای رفتاری و سبک فرزند پروری را می تواند از همان ابتدا در ایجاد انگیزه و پیشرفت سهم زیادی داشته باشد.

ب) استاد : برخورداری از انگیزه روحیه بالای علمی: یکی از مسائلی که گاهی مورد غفلت قرار می گیرد ما رابطه بین انگیزه استاد و انگیزه طلبه است. استادی که خود انگیزه چندانی برای کسب علم ندارد و از نظر نگاه دیگران فرد موفق از نظر ارزیابی نمی گردد نه تنها نمی تواند انگیزه ی افراد را بالا ببرد بلکه چه بسا خود از عوامل آسیب زننده انگیزه افراد می باشد.

ج) دوستان و همکلاسی ها : دوستان و همراهان انسان در سرنوشت او نقش مؤثر و تعیین کننده ای دارد. افرادی که در یک گروه سنی تحصیلی خاصی قرار دارند می توانند نقش مهمی را در ایجاد فضای رقابتی سالم، الگو سازی درسی و افزایش انگیزه را داشته باشد.

د) فراهم کردن شرایط : فراهم کردن امکان عملی شدن تک تک بندهای موجود در عوامل مؤثر کاهش رغبت طلاب

هـ) مشاوره : ایجاد مرکز مشاوره در داخل هر مدرسه علمیه و استفاده از مشاوران کارآمد در روزهای آغازین ورود به حوزه و حین تحصیل برای تداوم انگیزه و درمان نقاط ضعف اخلاقی و روحانی طلبه ها

منابع و مأخذ

۱) ابراهیم پور داود و صفر حیاتی و یعقوب ابراهیم پور (۱۳۹۳)، عوامل اجتماعی و فرهنگی مرتبط با رغبت

تحصیلی دانشجویان دختر دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز، مجله زن و مطالعات خانواده، شماره ۲۵

۲) رضائیان، علی (۱۳۷۹)؛ مدیریت رفتار سازمانی، تهران، سمت، چاپ اول

۳) شعبانی، حسن (۱۳۹۵)، مهارت های آموزشی و پرورشی، تهران، سمت، چاپ یازدهم

۴) مقدم، بدری (۱۳۸۱)، کاربرد روانشناسی در آموزشگاه، تهران، سروش (انتشارات صدا و سیما)، چاپ

هشتم

ضمائم

نمونه پرسشنامه

سلام علیکم

با ضمن آرزوی توفیق و با احترام؛ در تحقیقی که تحت عنوان (بررسی کاهش رغبت طلاب استان قزوین به ادامه تحصیل در حوزه علمیه در مقاطع بالاتر و راهکارهای مقابله با آن) صورت می گیرد پرسشنامه ای در این زمینه تقدیم می گردد. لطفاً با پاسخ دقیق به آن گام مفید و ارزشمندی در این زمینه برداشته تا ضمن آشنایی با این مشکلات و خصوصیات موجب رفع معایب و موانع و ایجاد انگیزه برای تحصیل در مقاطع بالاتر در طلاب عزیزمان شود.

۱- برخورد غیر اصولی کادر و یا همکاری نکردن عوامل اجرایی حوزه ها تا چه میزان در کاهش رغبت طلاب مؤثر است؟

۱. خیلی کم ☐ ۲. کم ☐ ۳. متوسط ☐ ۴. خیلی زیاد ☐

۲- نامناسب بودن محتوای بعضی کتاب های آموزشی و کاربردی نبودن آنها تا چه حد در کاهش رغبت طلاب مؤثر است؟

۱. خیلی کم ☐ ۲. کم ☐ ۳. متوسط ☐ ۴. خیلی زیاد ☐

۳- گوناگونی شیوه های تدریس استادان و بکارگیری اساتید غیر متخصص و کم تجربه تا چه میزان در کاهش میل و رغبت طلاب در تحصیل مؤثر است؟

۱. خیلی کم ☐ ۲. کم ☐ ۳. متوسط ☐ ۴. خیلی زیاد ☐

۴- نبودن امکانات و تجهیزات و نامناسب بودن فضای آموزشی تا چه میزان در کاهش رغبت طلاب مؤثر است؟

۱. خیلی کم ☐ ۲. کم ☐ ۳. متوسط ☐ ۴. خیلی زیاد ☐

۵- دوری راه و نبود امکانات رفت و آمد تا چه میزان در کاهش رغبت طلاب مؤثر است؟

۱. خیلی کم ☐ ۲. کم ☐ ۳. متوسط ☐ ۴. خیلی زیاد ☐

۶- مخالفت خانواده و اطرافیان تا چه میزان در کاهش رغبت طلاب مؤثر است؟

۱. خیلی کم ☐ ۲. کم ☐ ۳. متوسط ☐ ۴. خیلی زیاد ☐

۷- نمره پروری و توجه به معدل تا چه اندازه در کاهش رغبت طلاب مؤثر است؟

۱. خیلی کم ☐ ۲. کم ☐ ۳. متوسط ☐ ۴. خیلی زیاد ☐

۸- عدم انتخاب شغل مناسب بعد از پایان دوره تا چه میزان در کاهش رغبت طلاب مؤثر است؟

۱. خیلی کم ☐ ۲. کم ☐ ۳. متوسط ☐ ۴. خیلی زیاد ☐

۹- ازدواج و تأهل تا چه میزان در کاهش رغبت طلاب به ادامه تحصیل مؤثر است؟

۱. خیلی کم ☐ ۲. کم ☐ ۳. متوسط ☐ ۴. خیلی زیاد ☐

۱۰- طولانی بودن مدت دوره عمومی تا چه اندازه در کاهش رغبت طلاب مؤثر است؟

۱. خیلی کم ☐ ۲. کم ☐ ۳. متوسط ☐ ۴. خیلی زیاد ☐
- ۱۱- همه روزه بودن کلاسها و سنگینی دروس تا چه مقدار در کاهش رغبت طلاب مؤثر است؟
۱. خیلی کم ☐ ۲. کم ☐ ۳. متوسط ☐ ۴. خیلی زیاد ☐
- ۱۲- در اختیار نبودن خوابگاه و یا عدم امکان برای کسانی که از راه دور به حوزه می آیند چه مقدار در کاهش رغبت آنها مؤثر است؟
۱. خیلی کم ☐ ۲. کم ☐ ۳. متوسط ☐ ۴. خیلی زیاد ☐
- ۱۳- بالا بودن تعداد واحدهای درسی برای دوره عمومی تا چه میزان در کاهش رغبت طلاب مؤثر است؟
۱. خیلی کم ☐ ۲. کم ☐ ۳. متوسط ☐ ۴. خیلی زیاد ☐
- ۱۴- بها ندادن جامعه به مدرک حوزوی تا چه میزان در کاهش رغبت طلاب مؤثر است؟
۱. خیلی کم ☐ ۲. کم ☐ ۳. متوسط ☐ ۴. خیلی زیاد ☐
- ۱۵- نوع دید و نگاه مردم و تغییر رفتار دوستان و آشنایان با کسانی که وارد حوزه می شوند تا چه میزان در کاهش رغبت طلاب مؤثر است؟
۱. خیلی کم ☐ ۲. کم ☐ ۳. متوسط ☐ ۴. خیلی زیاد ☐
- ۱۶- پرورش ندادن طلاب در یک رشته ی خاص به صورت حرفه ای در دوره ی عمومی تا چه اندازه در کاهش رغبت آنها مؤثر است؟
۱. خیلی کم ☐ ۲. کم ☐ ۳. متوسط ☐ ۴. خیلی زیاد ☐
- ۱۷- تلقی مردم از یک حوزوی به عنوان یک مداح و یا روضه خوان چه مقدار در کاهش میل به رغبت مؤثر است؟
۱. خیلی کم ☐ ۲. کم ☐ ۳. متوسط ☐ ۴. خیلی زیاد ☐
- ۱۸- عدم پذیرش راحت برای تدریس پس از پایان دوره تا چه مقدار در کاهش میل و رغبت طلاب مؤثر است؟
۱. خیلی کم ☐ ۲. کم ☐ ۳. متوسط ☐ ۴. خیلی زیاد ☐
- ۱۹- درآمدهای پایین و دستمزدهای کم تدریس در حوزه ها تا چه اندازه در کاهش میل و رغبت طلاب به ادامه تحصیل مؤثر است؟
۱. خیلی کم ☐ ۲. کم ☐ ۳. متوسط ☐ ۴. خیلی زیاد ☐
- ۲۰- تشویق و پاداش های متناسب با عملکرد طلاب تا چه میزان در افزایش میل و رغبت آنها برای ادامه تحصیل مؤثر است؟
۱. خیلی کم ☐ ۲. کم ☐ ۳. متوسط ☐ ۴. خیلی زیاد ☐
- ۲۱- همکاری طلاب و سازمان تبلیغات و سازمان های دیگر در جهت ارتقاء سطح فکری یا نگرش افراد جامعه نسبت به کار و فعالیت حوزه ها تا چه اندازه در افزایش میل و رغبت طلاب مؤثر است؟
۱. خیلی کم ☐ ۲. کم ☐ ۳. متوسط ☐ ۴. خیلی زیاد ☐
- ۲۲- فراهم آوردن زمینه های مناسب برای استفاده از طلاب فارغ التحصیل برای تدریس در حوزه های علمیه تا چه اندازه باعث افزایش رغبت آنها به ادامه تحصیل در مقاطع بالاتر می شود؟
۱. خیلی کم ☐ ۲. کم ☐ ۳. متوسط ☐ ۴. خیلی زیاد ☐
- ۲۳- فراهم کردن شرایط مناسب و امکان تحصیل در نوبت بعد از ظهر تا چه اندازه در افزایش میل و رغبت در طلاب مؤثر است؟
۱. خیلی کم ☐ ۲. کم ☐ ۳. متوسط ☐ ۴. خیلی زیاد ☐
- ۲۴- کم کردن تعداد واحد درسی و کاهش روزهای حضور در حوزه ها تا چه اندازه در افزایش میل و رغبت طلاب مؤثر است؟
۱. خیلی کم ☐ ۲. کم ☐ ۳. متوسط ☐ ۴. خیلی زیاد ☐
- ۲۵- فراهم کردن تسهیلات و امکانات برای طلابی که ازدواج کردند تا چه میزان در افزایش میل و رغبت آنها به ادامه تحصیل مؤثر است؟
۱. خیلی کم ☐ ۲. کم ☐ ۳. متوسط ☐ ۴. خیلی زیاد ☐
- ۲۶- استفاده کردن از طلاب در حین تحصیل به عنوان مدرس در مدارس و مراکز آموزشی تا چه میزان باعث افزایش رغبت آنها به ادامه تحصیل می شود؟
۱. خیلی کم ☐ ۲. کم ☐ ۳. متوسط ☐ ۴. خیلی زیاد ☐
- ۲۷- استفاده کردن اساتید برجسته از نظر اعتقادی و علمی تا چه میزان باعث افزایش میل و رغبت آنها به ادامه تحصیل می شود؟
۱. خیلی کم ☐ ۲. کم ☐ ۳. متوسط ☐ ۴. خیلی زیاد ☐
- ۲۸- تشکیل دادن جلسات توجیهی برای خانواده ها و همسران طبقه ها در قالب مراسمات خاص تا چه اندازه در افزایش میل و رغبت طلاب مؤثر است؟
۱. خیلی کم ☐ ۲. کم ☐ ۳. متوسط ☐ ۴. خیلی زیاد ☐
- ۲۹- شناساندن حوزه های علمیه و برترید آن نسبت به مراکز آموزشی دیگر تا اندازه در افزایش میل و رغبت طلاب به ادامه تحصیل مؤثر است؟
۱. خیلی کم ☐ ۲. کم ☐ ۳. متوسط ☐ ۴. خیلی زیاد ☐